

9

2014

České biskupské konference

ACTA

ACTA

České biskupské konference

Ročník 2014

Číslo 9

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE
PRAHA 2014
(PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

**Směrnice pro modifikaci farností, pro uzavírání kostelů
nebo jejich odevzdání k profánnímu, nikoli nedůstojnému
používání a pro jejich zcizování**

1. Modifikace farností

- a) Určující normou je hlavně kán. 515 a také kánony 50, 51, 120, 121, 122, 123, 127 a 166.
- b) Farnost je společenstvím věřících, které je právníckou osobou *ipso iure*, a proto je ze své povahy věčná (srov. kán. 121 §1 – 515 § 1,3). Bez oprávněného důvodu nemůže být zrušena ani významně změněna.
- c) Existují čtyři možnosti pro modifikaci farností. V různých jazycích jsou známy pod různými, vzájemně zaměnitelnými termíny, což vede k nepřesnostem v dekretech a v jiných kanonických dokumentech; tomu je třeba se vyhnout, zejména v případě kanonických dokumentů. Všechny čtyři druhy modifikace jsou příležitostně spojovány např. do termínu „zrušení“, ale je evidentní, že by bylo lepší v kanonických dokumentech omezit používání takovéhoho termínu pouze na čtvrtý druh, a to právě z důvodu, aby nedocházelo ke zmatkům. Stejně tak i spojení farností směřující ke zrušení (v orig. „unione estintiva“) by mělo být v dekretu jasně uvedeno. Čtyři druhy modifikace jsou tyto:
 - i. Spojení směřující ke zrušení (v orig. „unione estintiva“) – někdy nazývané fúze: A a B se spojí, aby z nich vzniklo C, a pouze C zůstává (srov. kán. 121).
 - ii. Spojení směřující ke zrušení (v orig. „unione estintiva“) – někdy nazývané inkorporace: A je připojeno k B a pouze B zůstává (analogicky ke kán. 121).

- iii. Celkové rozdělení (v orig. „divisione totale“): A je rozděleno do B a C a pouze B a C zůstávají (srov. kán. 122).
- iv. Zrušení (v orig. „soppressione“): A zaniká a nezůstává nic (srov. kán. 123).
- d) Jelikož farnosti jsou společenství věřících, teritoriální farnosti ve všeobecnosti mohou být pouze spojeny, nebo rozděleny. Třebaže osobní farnosti mohou být zrušeny, obvykle i ony jsou buď spojovány, nebo rozdělovány, a to buď ve spojitosti s nějakou farností osobní anebo, dokonce, teritoriální.
- e) Autoritou kompetentní pro zřízení, zrušení nebo provedení významné změny farností je diecézní biskup nebo ti, kdo mu jsou právně postaveni naroveň (srov. kán. 381 §2, 368 a 515 §2). Avšak takováto kompetence, která se projevuje především ve stanovení potřebného oprávněného důvodu, se musí konfrontovat s církevní jurispudencí a v této materii se jí přizpůsobit, aby se zamezilo vzniku těžkostí.
- f) Podle takovéto jurispudence je hlavním důvodem pro modifikaci farnosti péče o duše (*Christus Dominus*, č. 32) a může se k ní přistoupit jen tehdy, pokud to vyžaduje dobro duší (*Apostolorum Successores*, č. 214, což je podle číslování italského textu č. 215).
- g) Jurispudence rovněž stanovuje, že spojení směřující ke zrušení farností („unione estintiva“) by při řešení problémů týkajících se farního života mělo být poslední možností, zvolenou až po zvážení ostatních nápravných prostředků, které byly vyloučeny jako neúčinné.
- h) Stejný církevní pramen rovněž vyžaduje od diecézního biskupa, aby při svém rozhodnutí zvážil nejen dobro jednotlivého společenství, ale spíše celé diecéze. Důvod nebo důvody pro modifikaci farnosti musí být závažné a specifické; krok v tomto směru nemůže být v žádném případě ospravedlněn důvody pouze všeobecného charakteru nebo snahou o inovaci diecéze.

- i) Před přijetím jakéhokoli rozhodnutí se musí diecézní biskup přičinit o to, aby měl dostatečné důkazy k takovému aktu, a musí se co nejvíce snažit o vyslechnutí těch, kdo jsou držiteli práv, jež by mohla být poškozena (srov. kán. 50). Před konzultací se členy kněžské rady – což je konzultace vyžadovaná *ad validitatem* – jim ordinář v první řadě musí poskytnout jasnou informaci v této materii, pak musí materiálně a legitimně svolat radu (srov. kán. 127 a 166) a nakonec musí osobně vyslechnout jednotlivé členy ve věci navrhované modifikace farnosti. Tato konzultace musí být poctivá a upřímná; předmětem zvláštní pozornosti by měly být všechny důvody *pro a proti*.
- j) Jakýkoli dekret o modifikaci farnosti musí být vydán písemně v okamžiku, kdy bylo rozhodnutí přijato, a potom musí být náležitě publikován. Dnem, jímž je možno podat hierarchický rekurs, je den náležitého oznámení dekretu, který musí uvést alespoň souhrnně oprávněný důvod nebo oprávněné důvody pro toto rozhodnutí (srov. kán 51).
- k) Dekret musí jasně popsat reglementační kritéria o příslušnosti věřících pro každou farnost, které se modifikace dotkne.
- l) Stejně tak musí dekret řešit i disponování hmotným majetkem podle zákona a při respektování vůle donátorů (srov. kán. 121, 122 a 123). Jurisprudence jasně stanovila, že při modifikaci farností musí hmotný majetek následovat lid.

2. Uzavírání kostelů nebo jejich odevzdání k profánnímu, nikoli nedůstojnému používání

- a) Určujícími normami v této věci jsou hlavně kánony 1214, 1222, 50, 51 127 a 166.
- b) Bez ohledu na otázku právnické osoby, které posvátná budova patří, či na otázku jejího otevření a obecného titulu, z jakého se používá (např. „misie“, „kaple pro uctívání“, „oratoř“, „místo pro kult“), ustanovuje kanonický předpis, že kostelem se má rozumět

jakákoli posvátná budova určená k božskému kultu, kam mají věřící právo vstoupit, aby tam vykonávali tento kult, a to, především, veřejně (srov. kán. 1214).

- c) Existuje směrnice, a to jak v zákoně, tak i v obecné tradici, podle níž posvátná budova určená k božskému kultu by si, pokud možno, měla stále zachovat svůj posvátný charakter a pouze ze závažného důvodu je možno ospravedlnit její předání k profánnímu, avšak nikoli nedůstojnému používání (srov. kán. 1222 §2). Tím více oltáře neztrácejí své posvěcení a požehnání, ani když je účel používání kostela změněn, a nikdy z žádného důvodu nemohou být určeny k profánnímu používání (srov. kán. 1212 a 1238).
- d) V církevní jurisprudenci je jasně stanoveno, že trvalé uzavření kostela, ani když neexistuje úmysl předat ho k profánnímu používání, je právně ekvivalentní jeho odevzdání k profánnímu, nikoli nedůstojnému používání. Není tedy legitimní trvale uzavřít kostel bez toho, že by se bralo v úvahu ustanovení kán. 1222 §2, což má za důsledek, že v případě absence takovéto dispozice má kostel zůstat otevřený.
- e) Autoritou kompetentní pro rozhodnutí odevzdat kostel k profánnímu, nikoli nečestnému účelu je podle normy kán. 1222 §2 diecézní biskup anebo osoby jemu právně postavené naroveň (srov. kán. 381 §2, 368 a 515 §2). On je rovněž kompetentní posoudit, zda v této věci existuje požadovaný závažný důvod *ad normam iuris*; avšak jeho úsudek, jak již bylo řečeno, musí být v souladu s církevní jurisprudencí.
- f) Pro stanovení závažnosti důvodu musí být každý případ posuzován individuálně a musí se přitom brát v úvahu situace v celkovém kontextu. Závažnost případu se obvykle ukáže spojením různých důležitých důvodů, z nichž každý je sám o sobě nedostatečný, ale ve svém celku odhalí závažnost situace.
- g) Při úvahách o finančních otázkách spojených s tímto úkonem se musí v samotné věci považovat za důležitou právní osobu, kte-

ré kostel patří a která má tudíž za něj zodpovědnost. Kromě toho je třeba prokázat, že byly zváženy ostatní finanční a podpůrné zdroje a ukázala se jejich nedostatečnost a nevhodnost.

- h) Vzhledem k tomu, že kostely mohou zůstat posvátnými budovami, i když se používají jen příležitostně nebo i zřídka, jurisprudence stanovila, že následující důvody nepředstavují závažný důvod *in se*:
- i. Diecézní plán, který předpokládá snížení počtu kostelů (restrukturalizace).
 - ii. Neexistuje reálná potřeba používání kostela.
 - iii. Zrušení farnosti.
 - iv. Úbytek počtu farníků.
 - v. Ujištění, že nedojde k žádné škodě na dobru duší.
 - vi. Touha posílit jednotu mezi farnostmi.
 - vii. Jakýkoli důvod, který se, možná, bude aplikovat v budoucnosti, ale teď ještě není aktuální.
- i) Před přijetím svého rozhodnutí musí biskup mít dostatečné důkazy a musí se co nejvíce snažit o vyslechnutí těch, kdo jsou držiteli práv, jež by mohla být poškozena (srov. kán. 50). Kromě toho jim musí před konzultací *ad validitatem* s členy kněžské rady poskytnout detailní informace, potom legitimně svolat radu (srov. kán. 127 a 166) a nakonec vyslechnout její jednotlivé členy ve věci každé hypotézy navrhované změny. Konzultace musí být upřímná a ordinář musí vzít v úvahu důvody *pro a proti* návrhu. Biskup rovněž musí obdržet souhlas těch, kdo legitimně uplatňují práva k budově (srov. kán. 1222 §2 a 127), respektovat intence donátorů a přesvědčit se, že nedojde ke škodě na dobru duší (srov. kán. 1222 §2).
- j) Biskup je povinen učinit své rozhodnutí formou dekretu, který má být vydán v okamžiku, kdy existuje jistota o jednotlivých elementech a o důvodech, podle toho, jak bylo uvedeno výše, a potom má být náležitě oznámen zainteresovaným. Období, kdy je možno podat hierarchický rekurs, se počítá od okamžiku náležitého oznámení dekretu, který musí alespoň souhrnně uvést závažný důvod nebo závažné důvody pro dané opatření (srov. kán 51).

3. Zcizování kostelů

- a) Určujícími normami v této věci jsou hlavně kánony 1291, 1298, 50, 51, 127 a 166.
- b) Kánony o zcizení se aplikují nejen pro případ prodeje posvátné budovy, ale vztahují se i na jiné transakce, které by mohly uškodit stálému vlastnictví právnické osoby, které tato patří.
- c) Pokud po svém zcizení kostel zůstává v používání jako místo pro katolický božský kult, kam mají věřící právo trvale vstupovat (např. prodej církvi *sui iuris* jiného ritu), nemá být před prodejem odevzdán k profánnímu používání. Avšak ve všech ostatních případech musí být nejprve odevzdán a potom zcizen.
- d) Pokud je třeba budovu zcizit, jsou dále uvedeny různé možnosti (v sestupném pořadí podle jejich preference):
 - i. Pro trvalé používání jako místo katolického božského kultu (bez odevzdání k profánnímu používání).
 - ii. Pro používání jako místo k vykonávání jiných forem apoštolátu nebo katolických ministerií.
 - iii. Pro profánní, ale nikoli nečestné využívání, odpovídající důstojnosti budovy (bývalý kostel).
 - iv. Demolice budovy pro znovuzískání pozemku.
- e) V žádném případě není povoleno zcizení kostela pro používání, které by bylo v protikladu s jeho vlastní důstojností (bývalý kostel). Smlouvy mají tedy být účinné tak, aby ochraňovaly toto opatření nejen podle kanonického, ale i podle občanského práva.
- f) Mimo to se musí kompetentní autorita přesvědčit, že zcizením nebude způsobeno žádné pohoršení či nedojde ke ztrátě věřících.
- g) Před zcizením musí být všechny posvátné předměty, relikvie, posvátné mobilie, barevné vitráže, zvony, zpodobnění, oltáře atd. odstraněny, aby mohly být používány v jiných posvátných budo-

vách anebo odevzdány církevní autoritě. Protože oltáře nemohou být nikdy odevzdány k profánnímu používání, nemohou-li být odstraněny, je třeba je zničit (srov. kán. 1212 a 1238).

- h) Pro procedury při zcizení platí:
- i. Pokud je hodnota budovy stanovena na sumu nižší než minimální částka určená biskupskou konferencí, kompetentní autoritou je farář anebo jiná autorita určená stanovami, není-li v partikulárním právu stanoveno jinak. Tato autorita musí mít aspoň oprávněný důvod pro zcizení budovy.
 - ii. Pokud se hodnota nachází mezi minimální a maximální částkou, kompetentní autorita musí mít ke zcizení oprávněný důvod a zároveň mít písemné ohodnocení, provedené odborníky (srov. kán. 1293). V případě, že se jedná o právnickou osobu, která nepodléhá biskupovi, určují kompetentní autoritu stanovy. Ve všech ostatních případech je to diecézní biskup, který však musí mít souhlas diecézní rady pro ekonomické záležitosti, sboru konzultorů a souhlas vyjádřený zainteresovanými (srov. kán. 1292 §1, 127 a 166).
 - iii. Pokud hodnota budovy přesahuje maximální částku stanovenou biskupskou konferencí nebo pokud budova byla darována *ex voto* anebo pokud je umělecky či historicky cenná, kompetentní autorita (buď ten, kdo je určen ve stanovách, nebo diecézní biskup) musí mít souhlas Svatého stolce (srov. kán. 1292 §2).